

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2022 оны 07 сарын 01 өдөр

Төрийн ордон, Улаанбаатар хот

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦААНЫ ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө, хууль ёсны ашиг сонирхол нь зөрчигдсөн, хөндөгдсөн хүний хууль зүйн туслалцаа авах эрхийг хангах, төрөөс хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх хүрээ, тогтолцоо, зохион байгуулалт, эрх зүйн үндсийг тогтооход оршино.

2 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааны хууль тогтоомж

2.1.Хууль зүйн туслалцааны хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Өмгөөллийн тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Төрөөс хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэхтэй холбогдох харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

3.2.Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 1.6-д зааснаас бусад үндэслэлээр эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчийг томилон оролцуулахтай холбогдох харилцааг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Өмгөөллийн тухай хуульд заасны дагуу зохицуулна.

4 дүгээр зүйл.Хууль зүйн туслалцааны зарчим

4.1.Хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх /цаашид "хууль зүйн туслалцаа" гэх/ үйл ажиллагаанд хуульчийн мэргэжлийн болон өмгөөллийн үйл ажиллагааны зарчмаас гадна дараах зарчмыг баримтална:

- 4.1.1.мэргэшсэн, тогтвортой байх;
- 4.1.2.чанартай, хүртээмжтэй байх;
- 4.1.3.ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх;
- 4.1.4.улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА

5 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааны төрөл

5.1.Хууль зүйн туслалцаа нь дараах төрөлтэй байна:

- 5.1.1.хууль зүйн зөвлөгөө өгөх;
- 5.1.2.өмгөөллийн үйлчилгээ үзүүлэх;
- 5.1.3.эрх зүйн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа хийх.

5.2.Хууль зүйн зөвлөгөө нь дараах хэлбэртэй байна:

- 5.2.1.хууль зүйн асуудлаар биечлэн, цахимаар болон харилцаа холбооны хэрэгслээр зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх;

5.2.2.хууль зүйн ач холбогдол бүхий баримт бичгийн эх боловсруулах.

Тайлбар: Энэ хуульд заасан "хууль зүйн ач холбогдол бүхий баримт бичиг" гэж өргөдөл, гомдол, хүсэлт, нэхэмжлэл, тайлбарыг ойлгоно.

5.3.Энэ хуулийн 5.1.3-т заасан хууль зүйн туслалцааг хуульд харшлахгүй арга, хэлбэрээр явуулах бөгөөд хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

6 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй авах хүн

6.1.Доор дурдсан хүн /цаашид "үйлчлүүлэгч" гэх/-д энэ хуульд заасан журмын дагуу өмгөөллийн үйлчилгээ үнэ төлбөргүй үзүүлнэ:

6.1.1.Эрүүгийн хуулийн Арван хоёрдугаар бүлэг /Хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг/, Арван дөрөвдүгээр бүлгийн 14.1 дүгээр зүйл /Ялгаварлан гадуурхах/, Арван зургадугаар бүлэг /Хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг/-т заасан гэмт хэргийн 18 насанд хүрээгүй хохирогч, түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч хүсэлт гаргасан, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгч хүсэлт гаргасан;

6.1.2.Эрүүгийн хуулийн 11.7 дугаар зүйл /Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэх/, 13.1 дүгээр зүйл /Хүн худалдаалах/-д заасан гэмт хэргийн хохирогч төлбөрийн чадваргүй, эсхүл хохирогч нь 18 насанд хүрээгүй бол түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч хүсэлт гаргасан, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгч хүсэлт гаргасан;

6.1.3.төлбөрийн чадваргүй сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан;

6.1.4.хүүхдийн тэтгэлэг гаргуулах нэхэмжлэгч төлбөрийн чадваргүй бол;

6.1.5.үл хөдлөх эд хөрөнгө, газар өмчлөх эрх нь зөрчигдсөн захиргааны хэргийн оролцогч төлбөрийн чадваргүй бол;

6.1.6.Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.1-д заасан эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд.

6.2.Доор дурдсан хүүхдэд түүний эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийн хүсэлт, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгчийн хүсэлтээр өмгөөллийн үйлчилгээ үнэ төлбөргүй үзүүлж болно:

6.2.1.гэмт хэргийн гэрч хүүхэд;

6.2.2.Зөрчлийн тухай хуулийн 5.4 дүгээр зүйл /Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих/, 6.20 дугаар зүйл /Хүүхдийн эрхийг зөрчих/-д заасан зөрчлийн улмаас эрх нь зөрчигдсөн хүүхэд.

6.3.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд заасны дагуу хамгаалалтад байгаа гэрч, хохирогчид хүсэлтийн дагуу хууль зүйн туслалцаа үзүүлж болно.

6.4.Ахмад настан, хөдөлмөрийн чадвараа бүрэн алдсан хүн, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эх энэ хуулийн 6.1.4, 6.1.5-д заасан хэрэг, маргаанд хууль зүйн туслалцаа авч болно.

6.5.Энэ хуулийн 6.4-т заасан хүнд хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх журмыг хууль зүй, санхүү, төсвийн болон нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

6.6.Төлбөрийн чадваргүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнд энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3-т заасан хүрээнд хууль зүйн туслалцаа үзүүлж болно.

6.7.Төлбөрийн чадваргүй гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүний төлбөрийн чадваргүй байдлыг тогтоох, үнэ төлбөргүй хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх журмыг хууль зүйн болон гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

6.8.Энэ хуулийн 5.2.1-д заасан хууль зүйн зөвлөгөөг хүний төлбөрийн чадваргүй эсэхээс үл хамааран, энэ хуулийн 5.2.2-т заасан хууль зүйн зөвлөгөөг төлбөрийн чадваргүй хүнд үнэ төлбөргүй үзүүлж болно.

7 дугаар зүйл.Үйлчлүүлэгчийн төлбөрийн чадваргүй байдлыг тодорхойлох

7.1.Төлбөрийн чадваргүй үйлчлүүлэгчийг дараах байдлаар тодорхойлно:

7.1.1.Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.1.2-т заасан өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд орсон, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн;

7.1.2.энэ хуулийн 7.1.1-д заасан өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлгүй боловч ядуурлын шугамаас доогуур орлоготой болох нь тухайн иргэний өргөдөл болон баг, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт, бусад нотлох баримтаар тогтоогдсон иргэн.

7.2.Хууль зүйн туслалцаа хүсэх өргөдлийн загварыг хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал батална.

7.3.Энэ хуулийн 7.1.2-т заасан үйлчлүүлэгч төлбөрийн чадваргүй болохоо үнэн зөв мэдүүлэх үүрэгтэй.

7.4.Төлбөрийн чадваргүй болохоо үнэн зөв мэдүүлээгүй тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагын талаар үйлчлүүлэгчид урьдчилан бичгээр сануулна.

7.5.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага нь үйлчлүүлэгчийн төлбөрийн чадваргүй байдал, эсхүл энэ хуульд заасан хууль зүйн туслалцаа авах хүнд хамаарах өргөдлийн мэдээллийг шалгах зорилгоор Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 3.1.5-д заасан улсын бүртгэлийн мэдээллийн нэгдсэн сан, Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.1.2-т заасан өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санг хуульд заасны дагуу ашиглах, шаардлагатай тохиолдолд хүн, хуулийн этгээд, байгууллага, албан тушаалтнаас мэдээлэл, лавлагаа авах эрхтэй.

7.6.Энэ хуулийн 7.5-д заасан мэдээлэл, лавлагааг холбогдох хүн, хуулийн этгээд, байгууллага, албан тушаалтан үнэн зөв, үнэ төлбөргүй, ажлын гурван өдрийн дотор гаргаж өгөх үүрэгтэй.

7.7.Хүн, хуулийн этгээд, байгууллага, албан тушаалтан энэ хуулийн 7.6-д заасан мэдээлэл, лавлагааг үнэн зөв гаргаж өгөх үүргээ биелүүлээгүй бол хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхтэй холбогдон гарсан зардлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй.

7.8.Үйлчлүүлэгч төлбөрийн чадвартай болох нь нотлогдвол улсын өмгөөлөгч хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзах шийдвэрийг бичгээр гаргаж, хувийг үйлчлүүлэгчид өгнө.

7.9.Энэ хуулийн 7.8-д заасан хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзсан шийдвэр гаргахтай холбогдох харилцааг хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрмээр зохицуулна.

8 дугаар зүйл.Өмгөөллийн үйлчилгээ авахад бүрдүүлэх баримт бичиг

8.1.Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан үйлчлүүлэгч өмгөөллийн үйлчилгээ авах бол хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад өргөдөл гаргах бөгөөд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

8.1.1.энэ хуулийн 7.1.1-д заасан мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлгүй үйлчлүүлэгчийн хувьд баг, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт, бусад нотлох баримт бичиг;

8.1.2.энэ хуулийн 6.4, 6.6-д заасан хүний хувьд холбогдох нотлох баримт бичиг;

8.1.3.энэ хуулийн 6.1.6-д заасан эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд бол эрх бүхий байгууллагын тодорхойлолт;

8.1.4.энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2, 6.2-т заасан хүүхдийн эцэг, эх, асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч, эсхүл шаардлагатай тохиолдолд хүүхэд хамгаалах байгууллага, нийгмийн ажилтан, мөрдөгч, прокурор, шүүгчийн хүсэлт;

8.1.5.энэ хуулийн 6.3-т заасан гэрч, хохирогчийн хүсэлт;

8.1.6.хууль тогтоомж болон хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрэмд заасан бусад.

8.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага энэ хуулийн 7.1.1-д заасан мэдээллийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сангаас татан авч, бүрдүүлэх бөгөөд үйлчлүүлэгчээс шаардахгүй.

8.3.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол улсын өмгөөлөгчөөс бусад өмгөөлөгч төлбөрийн чадваргүй хүнд хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэхдээ энэ хуульд заасан журмыг баримталж болно.

9 дүгээр зүйл.Үйлчлүүлэгчийн эрх, үүрэг

9.1.Үйлчлүүлэгч дараах эрхтэй:

9.1.1.хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй авах;

9.1.2.улсын өмгөөлөгчийн хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзсан шийдвэрийн талаар хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад, өмгөөллийн үйлчилгээний талаар холбогдох эрх бүхий байгууллагад, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын шийдвэр, үйл ажиллагааны талаар хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тус тус гомдол гаргаж шийдвэрлүүлэх, шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл гомдлоо шүүхэд гаргах;

9.1.3.хуульд заасан бусад.

9.2.Үйлчлүүлэгч энэ хуулийн 7.3-т заасан үүргээ биелүүлээгүй бол хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхтэй холбогдон гарсан зардлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА ҮЗҮҮЛЭХ ТОГТОЛЦОО

10 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын удирдлага, зохион байгуулалт

10.1.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын харьяанд байна.

10.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага ажлын алба, салбараас бүрдэнэ.

10.3.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, эрх зүйн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа явуулах болон судалгааны нэгжтэй байж болно.

10.4.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын ажлын алба /цаашид "ажлын алба" гэх/ хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулна.

10.5.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын салбар /цаашид "салбар" гэх/ энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан хууль зүйн туслалцааг үзүүлнэ.

10.6.Салбарт улсын ахлах өмгөөлөгч, улсын өмгөөлөгч, улсын өмгөөлөгчийн туслах ажиллах бөгөөд салбарыг улсын ахлах өмгөөлөгч удирдана.

10.7.Улсын өмгөөлөгч нь ажил үүргийн болон хуульчийн мэргэжлийн өөрөө удирдах ёсны зарчмаар зохион байгуулагдан ажиллана.

10.8.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага тогтоосон журмаар үйлдсэн тамга, тэмдэг, албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

10.9.Салбар нь албан бичгийн хэвлэмэл хуудастай байна.

10.10.Улсын өмгөөлөгч хувийн тэмдэг болон салбарын албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

10.11.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага нь хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлыг уялдуулан зохицуулах зорилгоор хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс, прокурор болон цагдаагийн байгууллага, Монголын Нотариатчдын Танхим, Хуульчдын холбоо, Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо, хууль зүйн туслалцааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулсан орон тооны бус зөвлөлтэй байж болно.

10.12.Энэ хуулийн 10.11-д заасан орон тооны бус зөвлөлийн ажиллах журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

10.13.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын үйл ажиллагаа ил тод байна.

11 дүгээр зүйл.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын чиг үүрэг

11.1.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

11.1.1.үнэ төлбөргүй хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах;

11.1.2.хууль зүйн туслалцааны хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангах;

11.1.3.улсын өмгөөлөгчийг сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулах;

11.1.4.улсын өмгөөлөгчийн хуульчийн үргэлжилсэн болон мэргэшүүлэх сургалтыг холбогдох байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

11.1.5.салбар байгуулагдаагүй нутаг дэвсгэрт хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх ажлыг эрх бүхий байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

11.1.6.улсын өмгөөлөгчдийн нэгдсэн бүртгэл хөтлөх, үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах;

11.1.7.хүний нөөц, дэд бүтэц, техник тоног төхөөрөмжөөр хангах бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх;

11.1.8.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааны тайлан, статистик мэдээг улсын хэмжээнд нэгтгэн гаргах, дүн шинжилгээ хийх, нийтэд мэдээлэх;

11.1.9.чиг үүргийн хүрээнд гадаад, дотоодын байгууллагатай хамтран ажиллах, олон улсын төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

11.1.10.хууль зүйн туслалцааны үйл ажиллагааг нийтэд сурталчлах;

11.1.11.эрх зүйн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулах, бусад байгууллагатай хамтран ажиллах;

11.1.12.хуульд заасан бусад.

11.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрэмд дараах зүйлийг тусгана:

11.2.1.ажлын алба болон салбарын чиг үүрэг;

11.2.2.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын удирдлага, бүтэц, зохион байгуулалт;

11.2.3.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал, салбарын улсын ахлах өмгөөлөгчийн захиргааны чиг үүрэг;

11.2.4.улсын өмгөөлөгчийг сонгон шалгаруулах ажлын зохион байгуулалт;

11.2.5.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын бэлгэдэл, энгэрийн тэмдэг хэрэглэх заавар;

11.2.6.хуульд заасан бусад.

12 дугаар зүйл.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал, түүний бүрэн эрх

12.1.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал энэ хууль болон хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрмээр олгогдсон эрх хэмжээний хүрээнд байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулна.

12.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

12.2.1.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрмийг боловсронгуй болгох санал боловсруулж, шийдвэрлүүлэх;

12.2.2.тухайн нутаг дэвсгэр дэх хүн амын тоо, гэмт хэргийн гаралт, төлбөрийн чадваргүй, хууль зүйн туслалцаа авах шаардлагатай хүний эзлэх хувь, улсын өмгөөлөгчийн ажлын ачаалал зэргийг харгалзан салбарт ажиллах улсын өмгөөлөгчийн орон тоог тогтоох, салбар байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах зэрэг асуудлаар санал боловсруулж, шийдвэрлүүлэх;

12.2.3.ажлын алба, салбарын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, чиглэл өгөх;

12.2.4.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, сайжруулахтай холбоотой арга хэмжээний санал боловсруулж, шийдвэрлүүлэх;

12.2.5.улсын ахлах өмгөөлөгч, улсын өмгөөлөгч, улсын өмгөөлөгчийн туслах, ажлын алба, нэгжийн удирдах, гүйцэтгэх болон туслах албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх;

12.2.6.өмгөөллийн үйлчилгээний хувийн хэрэг бүрдүүлэх, тайлагнах журам, өмгөөллийн үйлчилгээний тайлангийн загварыг батлах;

12.2.7.улсын өмгөөлөгчийн хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзсан шийдвэрийг хянах, энэ талаарх гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэх;

12.2.8.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дотоод дүрэм, журмыг хууль тогтоомжид нийцүүлэн баталж, хэрэгжилтийг хангуулах, биелэлтэд хяналт тавих;

12.2.9.улсын өмгөөлөгчийн цалин хөлс, нэмэгдэл, нэмэгдэл хөлсний талаар санал боловсруулж, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

12.2.10.хууль зүйн туслалцааны үйл ажиллагааг хэвийн явуулахтай холбоотой гэрээ байгуулах;

12.2.11.улсын өмгөөлөгчийн тухайн нутаг дэвсгэрт нүүдэллэн ажиллах хуваарь, удирдамжийг салбарын саналыг үндэслэн батлах;

12.2.12.энэ хуулийн 12.2.5-д заасан ажилтантай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах, цуцлах, олгох урамшуулал, хөнгөлөлт, тусламж, тэтгэмжийн хэмжээг хууль тогтоомжид заасны дагуу тогтоох;

12.2.13.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дотоод зохион байгуулалтын асуудлыг шийдвэрлэх;

12.2.14.хуульд заасан бусад.

13 дугаар зүйл.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг

13.1.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хууль зүйн туслалцааны талаар дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

13.1.1.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагыг нэгдсэн удирдлагаар хангаж, хяналт тавих;

13.1.2.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх, боловсронгуй болгох санал боловсруулах;

13.1.3.хууль зүйн туслалцааны хууль тогтоомж, дүрэм, журмын биелэлтийг хангуулах;

13.1.4.хуульд заасан бусад.

14 дүгээр зүйл.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний бүрэн эрх

14.1.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хууль зүйн туслалцааны талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

14.1.1.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын бүтэц, орон тоог батлагдсан төсвийн хүрээнд тогтоох;

14.1.2.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирлыг томилох, чөлөөлөх;

14.1.3.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын саналыг үндэслэн батлагдсан төсвийн хүрээнд салбарын тоо, байршил, орон тоог тогтоох, салбарыг шинээр байгуулах, өөрчлөн зохион байгуулах, татан буулгах;

14.1.4.улсын өмгөөлөгч үйлчлүүлэгчтэй болон хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага хувийн өмгөөлөгчтэй байгуулах гэрээний загвар, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэхээс татгалзах шийдвэрийн загварыг батлах;

14.1.5.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх аргачлалыг батлах;

14.1.6.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын дүрэм, улсын өмгөөлөгчийг сонгон шалгаруулах журам болон хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд дагаж мөрдөх бусад дүрэм, журмыг батлах;

14.1.7.хуульд заасан бусад.

15 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

15.1.Засгийн газар хууль зүйн туслалцааны талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

15.1.1.хууль зүйн туслалцааны хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавих;

15.1.2.улсын ахлах өмгөөлөгч, улсын өмгөөлөгчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг прокурорын албан тушаалын цалинтай дүйцүүлэх зарчмыг баримтлан цалингийн хэмжээг тогтоох итгэлцүүрийг батлах;

15.1.3.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын удирдах, гүйцэтгэх болон туслах албан тушаал, улсын өмгөөлөгчийн туслахын албан тушаалын ангилал, зэрэглэлийг төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн тогтоох;

15.1.4.энэ хуулийн 19.1.3-т заасан мөнгөн урамшуулал олгох журмыг батлах.

УЛСЫН ӨМГӨӨЛӨГЧ, ТҮҮНИЙ ЧИГ ҮҮРЭГ, БАТАЛГАА, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХОРИГЛОХ ЗҮЙЛ

16 дугаар зүйл. Улсын өмгөөлөгч

16.1. Улсын өмгөөлөгч энэ хуульд заасны дагуу хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үндсэн үүрэгтэй, эрх, үүргээ хэрэгжүүлсний төлөө төрөөс цалин хөлс авч, ажиллах нөхцөл, баталгаагаар хангагдан ажиллаж байгаа, өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхтэй, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагатай хөдөлмөрийн гэрээ байгуулсан албан хаагч байна.

16.2. Улсын өмгөөлөгч нь мэргэжлийн үйл ажиллагааг хараат бусаар явуулах бөгөөд аливаа этгээд хөндлөнгөөс оролцохыг хориглоно.

17 дугаар зүйл. Улсын өмгөөлөгчийн чиг үүрэг

17.1. Улсын өмгөөлөгч дараах чиг үүрэгтэй:

17.1.1. үйлчлүүлэгчид хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх;

17.1.2. хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх гэрээ байгуулах, холбогдох бүртгэлийг хөтлөх;

17.1.3. холбогдох журмын дагуу хэргийн хувийн хэргийг бүрдүүлж, өмгөөллийн үйлчилгээний тайланг баталсан маягтын дагуу гаргаж, тогтоосон хугацаанд тайлагнах;

17.1.4. хуульд заасан бусад.

18 дугаар зүйл. Улсын өмгөөлөгчийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

18.1. Улсын өмгөөлөгчид дараах үйл ажиллагааг хориглоно:

18.1.1. энэ хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур өмгөөллийн үйл ажиллагаа явуулах;

18.1.2. хууль зүйн чиглэлээр багшлах, эрдэм шинжилгээний болон хуульчийн мэргэжлийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын сонгуульт ажилд хамаарахаас бусад ажил, албан тушаал эрхлэх;

18.1.3. мэдээлэл, лавлагааг энэ хуулийн 7.5-д зааснаас бусад зорилгоор ашиглах;

18.1.4. үйлчлүүлэгчээс үйлчилгээ үзүүлсний төлөө өмгөөллийн хөлс, бусад төлбөр шаардах, авах;

18.1.5. хуульд заасан бусад.

18.2. Улсын өмгөөлөгч мэргэжлийн үйл ажиллагааг холбогдох хууль тогтоомжид заасны дагуу явуулна.

19 дүгээр зүйл. Улсын өмгөөлөгчийн ажиллах нөхцөл, баталгаа

19.1. Улсын өмгөөлөгч нь Төрийн албаны тухай хууль болон холбогдох бусад хуульд заасан баталгаанаас гадна дараах нэмэлт баталгаагаар хангагдана:

19.1.1. өмгөөлөгчийн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай ажиллах нөхцөлөөр хангагдах;

19.1.2. жил бүр эрүүл мэндийн үзлэг, шинжилгээ, оношилгоонд төрийн зардлаар хамрагдах;

19.1.3. аймгийн төвөөс бусад суманд тасралтгүй тав болон түүнээс дээш жил ажиллаж байгаа улсын өмгөөлөгчид таван жил тутамд 12 сарын, аймгийн төв, алслагдсан дүүрэгт тасралтгүй тав болон түүнээс дээш жил ажиллаж байгаа улсын өмгөөлөгчид таван жил тутамд 6 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн урамшууллыг олгох;

19.1.4. хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа явуулсны төлөө хариуцлага хүлээхгүй байх;

19.1.5. Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Өмгөөллийн тухай хуульд заасан гишүүний татвар, өмгөөлөгчийн хариуцлагын даатгалын хураамж, хуульчийн үргэлжилсэн сургалтын төлбөрөөс улсын өмгөөлөгчөөр ажиллах хугацаанд чөлөөлөгдөх.

19.2. Энэ хуулийн 19.1.5-д заасан зардлыг төр хариуцна.

19.3. Улсын өмгөөлөгч нь ажиллаж байх хугацаандаа хуульчийн үргэлжилсэн сургалтад үнэ төлбөргүй хамрагдана.

19.4. Улсын өмгөөлөгчөөр гурван жил тасралтгүй ажилласан албан хаагчийг цэргийн албыг дүйцүүлэн хаасанд тооцно.

19.5. Улсын өмгөөлөгчөөр үүрэгт ажилд нь үл хамаарах ажил, үүрэг гүйцэтгүүлэхийг хориглоно.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

ХУВИЙН ӨМГӨӨЛӨГЧИЙГ ОРОЛЦУУЛАХ

20 дугаар зүйл. Хувийн өмгөөлөгчийг оролцуулах нөхцөл

20.1.Доор дурдсан нөхцөл байдал үүссэн бөгөөд улсын өмгөөлөгч хүрэлцээгүй үед хувийн өмгөөлөгчийг ажиллуулж болно:

20.1.1.Өмгөөллийн тухай хуулийн 15.2-т заасан үндэслэлээр улсын өмгөөлөгч үйлчлүүлэгчид хууль зүйн мэргэжлийн туслалцаа үзүүлэх боломжгүй бол;

20.1.2.нэг хэрэгт харилцан эсрэг сонирхолтой хоёр ба түүнээс дээш үйлчлүүлэгч хууль зүйн туслалцаа хүсэх өргөдөл гаргасан бол;

20.1.3.үйлчлүүлэгч нь холбогдох хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу улсын өмгөөлөгчөөс татгалзсан бол.

20.2.Тухайн нутаг дэвсгэрт салбар байгуулагдаагүй, эсхүл улсын өмгөөлөгчийн ажлын дундаж ачаалал хоёр дахин болон түүнээс дээш хэмжээгээр нэмэгдсэн тохиолдолд хувийн өмгөөлөгчтэй гэрээ байгуулан ажиллуулж болно.

20.3.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага өмгөөллийн үйлчилгээг үнэ төлбөргүй үзүүлэх өмгөөлөгчдөөс сонгон, гэрээ байгуулсны үндсэн дээр хувийн өмгөөлөгчийг ажиллуулна.

20.4.Энэ хуулийн 20.3-т заасан өмгөөлөгч байхгүй бол тухайн орон нутгийн өмгөөлөгчдийн салбар зөвлөлийн гишүүн өмгөөлөгчдөөс, эсхүл нээлттэй сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр хувийн өмгөөлөгчийг сонгоно.

20.5.Өмгөөллийн тухай хуулийн 29.1-д заасан өмгөөлөгчийн нийтэд тустай мэргэжлийн үйл ажиллагааг хувийн өмгөөлөгчийн энэ хуулийн 20.3-т заасан хууль зүйн туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлэх үйл ажиллагаатай уялдуулан зохицуулна.

20.6.Энэ хуулийн 20.4-т заасны дагуу хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх хувийн өмгөөлөгчийн өмгөөллийн хөлсний жишгийг улсын өмгөөлөгчийн цалин хөлсний жишгийг харгалзан хууль зүйн болон санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран тогтооно.

21 дүгээр зүйл.Хувийн өмгөөлөгчийн өмгөөллийн хөлс

21.1.Хувийн өмгөөлөгч нь хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагатай байгуулсан гэрээний үндсэн дээр хийсэн өмгөөллийн хувийн хэргийг холбогдох журмын дагуу бүрдүүлж, тайланг батлагдсан маягтын дагуу гаргаж, тогтоосон хугацаанд хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад ирүүлнэ.

21.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага нь энэ хуулийн 21.1-д заасан баримт бичгийг үндэслэн гэрээг дүгнэх бөгөөд энэ нь өмгөөллийн хөлс олгох үндэслэл болно.

21.3.Хувийн өмгөөлөгчийн өмгөөллийн хөлсийг энэ хуулийн 22 дугаар зүйлд заасан эх үүсвэрээс санхүүжүүлнэ.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

ХУУЛЬ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА ҮЗҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ САНХҮҮЖИЛТ, БУСАД БАЙГУУЛЛАГЫН ОРОЛЦОО

22 дугаар зүйл.Санхүүжилтийн эх үүсвэр

22.1.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагааг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх бөгөөд төсөв нь хууль зүйн туслалцааны үйл ажиллагааг хүртээмжтэй, шуурхай, тасралтгүй, үр дүнтэй явуулах шаардлагыг хангасан байна.

22.2.Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага нь хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд зориулан хуулиар хориглоогүй бусад эх үүсвэрээс буцалтгүй тусламж, хандив авч болно.

23 дугаар зүйл.Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргаас хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагатай харилцах

23.1.Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд дараах байдлаар дэмжлэг үзүүлнэ:

23.1.1.салбарыг стандартын шаардлага хангасан ажлын байр, техник, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгслээр хангах;

23.1.2.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор тухайн нутаг дэвсгэрт ажиллахаар томилогдсон улсын өмгөөлөгчийг орон байраар хангахад дэмжлэг үзүүлэх.

23.2.Бүх шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга иргэний эрх, эрх чөлөө, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын салбарын өмгөөлөгч, ажилтныг орон сууц, тээврийн хэрэгслээр хангах, улсын өмгөөлөгч, түүний гэр бүлийн гишүүнд дэмжлэг үзүүлэхэд шаардагдах зардлыг орон нутгийн төсөвт тусган санхүүжүүлж болно.

24 дүгээр зүйл.Хуульчдын холбооноос хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагатай харилцах

24.1.Хуульчдын холбоо нь хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд дараах байдлаар хамтран ажиллана:

24.1.1.улсын өмгөөлөгчийг хуульчийн үргэлжилсэн болон мэргэшүүлэх сургалт зохион байгуулахад хөнгөлөлт, дэмжлэг үзүүлж, хамтран ажиллах;

24.1.2.хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын үйл ажиллагааг бэхжүүлэх, хууль зүйн туслалцааны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллах.

24.2.Улсын өмгөөлөгчийн хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрхийг хүчингүй болгосон, түдгэлзүүлсэн бол шийдвэрийг

гарсан өдрөөс хойш ажлын гурван өдрийн дотор хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад ирүүлнэ.

25 дугаар зүйл. Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооноос хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагатай харилцах

25.1. Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаанд дараах байдлаар хамтран ажиллана:

25.1.1. Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооноос өмгөөлөгчийн нийтэд тустай мэргэжлийн үйл ажиллагааг энэ хуульд заасны дагуу хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын үйл ажиллагаатай уялдуулах;

25.1.2. улсын өмгөөлөгчид үзүүлэх хөнгөлөлт, урамшууллын тогтолцоог бий болгох.

25.2. Энэ хуулийн 25.1.1-д заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх журмыг хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагын захирал, Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооны ерөнхийлөгч хамтран батална.

25.3. Улсын өмгөөлөгчийн өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон, дуусгавар болгосон, түдгэлзүүлсэн бол шийдвэрийг гарсан өдрөөс хойш ажлын гурван өдрийн дотор хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад ирүүлнэ.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

26 дугаар зүйл. Хууль зүйн туслалцааны мэдээллийн сан

26.1. Хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллага нь хууль зүйн туслалцааны мэдээллийн сантай байна.

26.2. Энэ хуулийн 26.1-д заасан мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах, хамгаалах, мэдээлэл солилцох журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

26.3. Мэдээллийн санд холбогдох байгууллага болон өмгөөлөгчийн үнэ төлбөргүй хууль зүйн туслалцаа үзүүлсэн тухай мэдээллийг оруулах үүрэгтэй.

26.4. Өмгөөлөгчийн өмгөөллийн үйл ажиллагааг тогтмол эрхлэх нутаг дэвсгэр, ажлын байрны хаяг, утас, цахим шуудангийн хаягийг Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбооноос хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх байгууллагад тухай бүр мэдэгдэнэ.

27 дугаар зүйл. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

27.1. Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

27.2. Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

27.3. Энэ хуулийн 18 дугаар зүйлд заасан хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан улсын өмгөөлөгчтэй байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээг цуцалж, хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагааны зөрчилтэй холбогдсон аливаа үйлдэл, эс үйлдэхгүйг холбогдох байгууллагад мэдэгдэнэ.

28 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

28.1. Энэ хуулийг 2022 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР